

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

УКРАЇНСЬКИЙ АРХЕОГРАФІЧНИЙ ЩОРІЧНИК

НОВА СЕРІЯ

ВИПУСК 7

•

УКРАЇНСЬКИЙ
АРХЕОГРАФІЧНИЙ
ЗБІРНИК

ТОМ 10

Видавництво М.П. Коць
Київ – Нью-Йорк
2002

лем. Усі вони зібрані, впорядковані й видруковані добрим людям на пожиток. Гірше з нашими рідними. Дециця з них вхоплена словником стародавньо-російських імен Тупикова, але про збір і систематизацію українських актових імен, наскільки мені відомо, ще ніхто не подбав.

Юлій Шелест (Київ)

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМІЧЕНОЇ ПОМИЛКИ

У №3/4 “Українського археографічного щорічника” (К., 1999) була надрукована моя стаття “Огляд джерел з історії України та Росії XV–XIX ст. в зібраннях ФРН” (с.110–140). На жаль, сталася прикра помилка друку: було продубльовано одну сторінку (с.114). Відтак вона витіснила собою ту сторінку, на якій завершувався опис зібрань “Пресафоршунг” при Бременському університеті й розпочинався опис зібрань відділу стародруків наукової бібліотеки Бременського університету. Намагаючись усунути це непорозуміння, наводимо тут пропущену сторінку з цієї статті:

“[...] У листі, датованому травнем 1650 р., є дані про тривогу царя Олексія I у зв'язку з можливим нападом українсько-кримського війська на Московську державу, про Лоївську битву 1649 р., про прибуття до Кенігсберга в 1656 р. кримського посла та його аудієнцію у бранденбурзького курфюрста, про спільні дії українських, бранденбурзьких і трансільванських військ проти Речі Посполитої в 1657 р. тощо. Базельська газета 1683 р. розповідає про вдалий напад запорожців на Крим. Віденські “Звичайні державні вісті” (“Ordinari Reichs-Zeitung”) подають важливе повідомлення від 19 травня 1651 р. про 150 розвідників Богдана Хмельницького, яких гетьман напередодні Берестецької кампанії послав у глибоке польське запілля аж до Гданська з наказом палити там міста. На дорогу їм було видано по 5 талярів, а після повернення обіцяно було ще по 50 талярів. Трьох розвідників польська влада схопила – і їхня “конфесата” (протокол допиту) лягла в основу газетного повідомлення. На такі новини були особливо багаті газети, що видавалися в Альтоні, Гамбурзі, Лейпцігу, Кенігсберзі, Нюрнберзі та Мюнхені. Окремі газети надрукували текст Гадяцького пакту 1658 р. та інші важливі документи, що стосуються тогочасної України.

Матеріали “Пресафоршунг” доповнюються зібранням, яке міститься у **відділі стародруків наукової Бібліотеки університету**. Тут переважають мікрофільми німецьких газет, які зберігаються в Баварській державній бібліотеці, в Саксонській земельній бібліотеці Лейпціга, в Королівській бібліотеці Копенгагена та ін. Зазначимо відразу, що зібрання власне наукової бібліотеки Бременського університету значно поступається колекції “Пресафоршунг”. З того, що тут є, можна вирізнити, наприклад, “Звичайні недільні поштові вісті” (“Ordentliche wöchentliche Postzeitungen”) за 1639–1663, 1673–1674 рр., де містяться, зокрема, дані про війни в Україні в 1661 р., про кримське посольство до Швеції того ж самого року, про походження відомого кримського воєначальника Камамбет-мурзи з черкеського роду, про відставку гетьмана Юрія Хмельницького й українське посольство до короля Яна Казимира 1663 р. (Ja 2496). У другому мікрофільмі (Ja 2799) знаходимо німецьку газету, що видавалася в Копенгагені, “Wöchentliche Zeitung”. Серед її даних за 1661 та 1679 рр. є звістка про напад у 1661 р. 30-тисячного татарського війська і 30-тисячного турецького війська на Трансильванію. У третьому мікрофільмі (Jg 816)

“Продовження нових вістей...” (“Continuatio der neuen Zeitungen...”) за 1619–1625 рр. (оригінал зберігається в Саксонській земельній бібліотеці) міститься дуже цікаве повідомлення з Відня від 22 січня 1625 р. про вступ 20 тисяч завербованих запорожців на іспанську службу, про їхній похід до Фріулу – області в північній Італії. Є важливі дані про козаків і в мікрофільмах з газет за 1666, 1681, 1685, 1699 рр., оригінали яких зберігаються в історичному архіві в Кельні, в замку Харбург (Швабія) і т.д.

Бременський держархів

Місто Бремен відіграло надзвичайно важливу роль у політичному та економічному житті Північної та Центральної Європи, особливо в торгівлі на Північному та Балтійському морях у часи існування союзу “Ганза”. Матеріали, які це засвідчують, зберігаються в архіві, перші документи якого сягають ще XII ст. Варто зазначити, що перший архіваріус у Бремені, котрий називався Г.Пост, згадується вже з 1727 р., а від 1875 р. там уже функціонував держархів у сучасному розумінні цього слова. З шістнадцяти відділів архіву найважливішим є “Ганзеатика”, де зберігаються матеріали про торгівлю та взаємини Бремена з іншими членами “Ганзи”, зокрема з країнами Східної Прибалтики в 1181–1809 рр. [...]

о. Юрій Мицик (Київ)

ХРОНІКА

Презентація I-го тому “Творів” М.Грушевського у 50-ти томах. 17 вересня ц.р. у Великому конференц-залі Національної академії наук України відбулася презентація першого тому 50-томного видання творів найвидатнішого українського історика, організатора українського наукового життя, суспільно-політичного діяча Михайла Сергійовича Грушевського (1866–1934).

Такий національний видавничий проект – якнайповніша публікація праць українського історика й провідного діяча національно-культурного й державного відродження України – реалізується вперше і здійснюється науковцями Інституту української археографії та джерелознавства імені М.Грушевського НАН України та Державним спеціалізованим видавництвом “Світ” за підтримки Президента України за національною програмою випуску суспільно необхідних видань на замовлення Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України.

За концепцією редакційної колегії твори М.Грушевського передбачається видати в межах десяти окремих тематичних груп:

- Серія 1. Суспільно-політичні праці.
- Серія 2. Історичні студії та розвідки.
- Серія 3. Рецензії та огляди.
- Серія 4. Літературно-критичні та художні твори.
- Серія 5. Щоденники і мемуари.
- Серія 6. “Історія України-Руси”.
- Серія 7. “Історія української літератури”.
- Серія 8. Монографічні історичні праці.
- Серія 9. Допоміжні матеріали: довідники, покажчики, архіви.
- Серія 10. Епістолярна спадщина.